

Handläggare
Elvy Löfvenberg
Telefon: 508 12 26 746
Sverker Lovén
Telefon: 508 12 27 680

Till
Idrottsnämnden

Med miljömålen i fokus - hållbar användning av mark och vatten

Remiss från kommunstyrelsen av Miljömålsberedningens delbetänkande (SOU 2014:50)

Förvaltningens förslag till beslut

Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Olof Öhman
Förvaltningschef

Robert Sköld
Avdelningschef

Sammanfattning

Idrottsförvaltningen framhåller betydelsen av hållbar fiskförvaltning, ett hållbart vattenbruk, förvaltning av småbåtshamnar och uppläggningsplatser samt markens och vattnets sociala värden för idrott, motion och friluftsliv. Förvaltningen lämnar synpunkter och förslag på åtgärder avseende fiskeförvaltning, vattenbruk och förvaltning av båtklubbar.

Ärendet

Miljömålsberedningens uppdrag är att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås. Beredningens övergripande uppdrag är att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder. I delbetänkandet ”Med miljömålen i fokus - hållbar användning av mark och vatten” beskrivs hur mark och vatten samspelar med varandra och hur de nationella miljömålen kan uppnås. Strategin är bland annat att förbättra helhetssynen och kunskapen om dessa områden samt förbättra samverkan mellan olika myndigheter och aktörer för att uppnå miljömålen. Vidare föreslås författningsförslag/ändringar i ett antal lagar och förordningar

som berör mark och vatten. Ett stort antal utredningar föreslås där berörda myndigheter ska samverka. Möjligheter till finansiering redovisas också bland annat med EU:s jordbruksstöd.

Delbetänkandets sammanfattning *bifogas*.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat Miljömålsberedningens delbetänkande till idrottsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna i Kista-Rinkeby, Skarpnäck och Skärholmen samt till stadsledningskontoret och Stadshus AB för yttrande senast den 28 november 2014. Inom idrottsförvaltningen har ärendet beretts av driftavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Inledning

Idrottsförvaltningen förvaltar och planerar för mark och fastigheter för idrott, motion och friluftsliv. Vattennära områden är mycket uppskattade för motion och rekreation. Förvaltningens utgångspunkt är att Stockholms mark- och vattenområden ska vara attraktiva rekreatiomsområden för friluftsliv och idrott. Vattenvägar och upplevelsevärden ska behållas och utvecklas. Naturliga stränder och promenadstråk i naturmark är viktigt för att stockholmarna ska vilja ta sig ut i naturen.

Den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster, bland annat möjligheten till rekreation genom friluftsbad och fiske, påverkas av flera förhållanden och aktiviteter. Idrottsförvaltningen gynnar den biologiska mångfalden genom att anlägga reproduktionslokaler för groddjur och fiskar. Nya groddammar har grävts och så kallade risvasar har byggts i stadens insjöar.

Staden har sedan 1940-talet arbetat med klassisk fiskevård där stadens fiskekonsulent förvaltar fiskevatten och fiskevården. Fiskevården har främst berört havsöringsfiskevård via utsättningar och att skapa nya reproduktionsåar för havsöring. Biotopvård, fiskvägar, fisktrappor, vattenhushållning inom tillrinningsområdet med flera åtgärder har utförts i vattendragen. Förvaltningen har en egen fiskodling för uppfödning av havsöringssmolt för utsättning.

Andra fiskevårdande åtgärder som bedömts som verkningsfulla är gösutsättningar, anläggande av risvasar, utsättningar av signalkrättor och lax samt fisketillsyn.

Förvaltningen upplåter sportfiske via sportfiskekortet och TDA-fiskekortet (Trolling, Dragrodd, Angel). Intäkterna av detta kommer fiskevården till del.

Båtklubbar i Saltsjön och Mälaren arrenderar mark av Stockholms stad via idrottsförvaltningen. Idrottsförvaltningen har ett stort kontaktnät och regelbundna möten med fritidsbåtlivet. Fritidsbåtlivet kan bidra till att vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag förbättras.

Hållbar fiskförvaltning (19)

De synpunkter som förvaltningen lämnar här berör erfarenheter från fiskevård, fiskodling, fisketillsyn, fiskeförvaltning med mera inom Stockholms län inklusive skärgården.

Bäverns dammbyggnader skapar definitiva vandringshinder för vandringsfisk i vattendragen. Förvaltningens förslag är att rivning av bäverdammar samt bäverjakt ska vara tillåtet året runt i vattendrag som är viktiga för vandringsfiskens reproduktion.

En förvaltningsplan för gråsäl och mellanskarv bör kopplas till planen om hållbar fiskeförvaltning. Säl och skarv står idag för merparten av fisket i skärgården och har en stor inverkan på fiskbestånden och förhindrar att fiskevård får avsedd effekt. Exempelvis har stora delar av fisket försvunnit och medelvikten på fisk har sjunkit. Mellanskarv äter uppväxande fisk i stor numerär och gråsäl fiskar storvuxen lekmogen fisk, bland annat utanför mynnningar till havsöringsförande vattendrag och vid gäddans och gösens lekplatser.

Gråsälen gör fisket med passiva redskap mer eller mindre omöjligt idag. Numera krävs det dyra så kallade sälsäkra PU-fällor eller torskburar. Stora vattenområden är i dag inte fiskbara på grund av risken för sälskador.

Av de fiskätande rovdjuren är det speciellt gråsälstammen som är en resurs att ta tillvara för jakt, mat och turism i olika kombinationer. En rätt bedriven säljakt blir hållbar och innebär även ett viktigt inslag i fiskeförvaltningen, exempelvis genom att bedriva jakt i fiskfredningsområden och vid fiskodlingar. Erfarenheter från sådan jakt visar att den ger stor effekt då sälstammen snabbt lär sig att undvika områden där jakt bedrivs. Skydds jakt har visat sig vara ogörlig av skäl kopplade till jaktägande, jaktregler, jaktkunnande, tillgång till jägare, naturskyddsområden med mera.

En viktig uppgift för en hållbar vatten- och markförvaltning är att söka utjämna vattenavrinningen från avrinningsområden i syfte att behålla ett vattenflöde för fisk och annan fauna i vattendragen. Speciellt havsöringsförande vattendrag får en ökad avkastning och överlevnad om vattenföringen utjämnas.

Förvaltningen anser även att kravet om att märka sättfisk genom fettfeneklippning, främst öring, ska upphöra av följande skäl: Ingreppet stympar i viss mån fisken och minskar fiskens fiske-turismvärde. Fettfenan har sannolikt en viktig funktion för fisken, exempelvis för att optimera simrörelser. Det finns ingen rapporterad användning av märkningen för uppföljningar eller för vetenskapen.

Alla länder fettfeneklipper inte fisk vilket innebär att metoden inte kan användas för att säkert sära på odlade och vild fisk. En noggrann undersökning av fångad fisk kan avgöra om fisken är odlad eller inte, oavsett fettfenan. Kostnaden för klippning är också stor, cirka 1:50 kr per sättfisk. Lax som fångats genom trollingfiske får enligt lag inte bärgas om fettfenan finns kvar. Andra fiskemetoder har inga sådana krav. Lagen är orättvis och bör tas bort. Den hämmar fiskeguidning och fisketurism.

Utsättning av fisk kommer även i framtiden att vara en viktig fiske-vårdsåtgärd och är viktig att säkerställa. Utsättningarna ger möjlighet till att prägla fisk till nya vattendrag för reproduktion, att ge fiskemöjligheter vid till exempel Stockholms ström, Norrtäljeån, Södertälje med flera platser där reproduktion inte är möjlig. För att behålla möjligheten till utsättningsfisk behövs sättfiskodlingar och en lagstiftning som gör utsättningar möjliga.

Så kallad odlad havsöring har en bra genetisk bredd då avelsfisken har ett vilt ursprung samt att den är ”vildfångad”.

Förvaltningens erfarenheter av fiskevårdsområden har i några fall visat att det inte är värt besväret och kostnaden för bildandet. Detta beror ofta på uppkomna konflikter mellan fiskerättsägare och fiskevårdsföreningen som i sin tur gör att fiskevården går i stå. Andra sätt som då kan fungera är att fiskets olika organisationer bildar en sakkunnig grupp som ger råd om fiskevård till enskilda eller själva driver fiskevårdsprojekt. Som ett exempel i Stockholmsområdet kan nämnas ”Fiskefrämjandet Stockholms skärgård”. Ett annat sätt är att länsstyrelserna inrättar så kallade fiskeråd för lokal fiskeförvaltning.

Fisketillsyn bör ingå som en del i betänkandet, det är också fiskevård och fiskeförvaltning. Fisketillsyn ger kunskaper om hur fisket bedrivs, samtal med fiskare och observationer. Genom tillsynen kan staden beivra olaga fiske samt följa upp fiskevårdsåtgärder och fiskeförvaltning.

Den sammantaget viktigaste åtgärden för att gynna fisket och fiskevården i skärgården som en resurs för olika näringar och friluftsliv är att förvalta mellanskarven och speciellt gråsälstammen på ett annat sätt än idag – om detta nämns inget i rapporten om hållbar fiskeförvaltning.

Hållbart vattenbruk (20)

Ett utökat vattenbruk i främst skärgården har en potential att ge produkter för inkomster. En mindre matfiskodling, ca 3-6 ton/år, kan komplettera yrkesfiske eller annan lokal näring. Produkten kan säljas successivt då den efterfrågas, den kan vidareförädlas och säljas lokalt till turister eller levereras till den lokala skärgårdskroger. En mindre fiskodling påverkar inte den lokala miljön nämnvärt.

Ett stort problem för fiskodlare är gråsälen som attackerar fiskodlingar. Gråsälen har varit orsaken till att flera fiskodlingar har upphört i Stockholms skärgård. En mindre fiskodling är sannolikt lättare att skydda än en stor odling.

Förrymda regnbågar kan ses, om än sällsynt, under lektid i havsöringsförande vattendrag. Det finns inget exempel på att regnbågen har etablerat ett "vilt" bestånd, sannolikt beror det på en stark konkurrens från havsöring.

Förvaltningen har inga farhågor om att fiskodlingar kan sprida sjukdomar till vilda bestånd i skärgården. Däremot finns exempel på att vild fisk har smittat en fiskodling där sjukdom alltid ställer till med problem och inkomstbortfall.

Fritidsbåtar (16)

Idrottsförvaltningen planerar och förvaltar småbåtshamnar och uppläggningsplatser för fritidsbåtar och har därmed ett brett kontaktnät med båtsporten. Stadens policy för Stockholms fritidsbåtliv antogs av kommunfullmäktige den 7 april 2014. Enligt policyn ska miljöperspektivet stärkas i utformningen av nya avtal och även i den utveckling som sker av småbåtshamnar och uppläggningsområden.

Båtklubbarna är i Stockholms handlingsplan för god vattenstatus ett utpekat område för tillsyn och för vilka riskbedömningar ska göras. Vem som är verksamhetsutövare vad avser exempelvis latrinmottagning och spolplattor är oklart. Båtsporten finns med i handlingsplanen som så kallad U-verksamhet som inte kräver formellt tillstånd eller anmälan, men där tillsynsmyndigheten via tillsynen kan ställa krav på åtgärder och försiktighetsmått.

I inspektionerna inriktas tillsynen på kemikalier, färgrester och tvätt av båtbottnar. Infrastrukturen för latrinmottagning och spolplattor är inte utbyggd i Stockholm. Idrottsförvaltningen ser nu över lämpliga platser och planerar för en infrastruktur. Det är från och med april 2015 förbjudet att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar. Den

fortsatta planeringen av infrastrukturen och nödvändiga åtgärder måste utvecklas och finansieras.

Nya arrendeavtal för klubbarna är under utformning och ansvarsförhållandena för båtklubbarna måste regleras ur detta perspektiv. Dessa frågor är under diskussion i "Förhandlingsgruppen för Stockholms fritidsbåtliv" som idrottsförvaltningen sammankallar till.

Hållbar markanvändning – sociala värden (3)

Området rekreation, som finns i Stockholms nuvarande vattenprogram, ingår inte i Stockholm stads Handlingsplan för god vattenstatus. Det innebär att mål och åtgärder för det vattenknutna rekreations- och friluftslivslivet hanteras separat av berörda förvaltningar. Förvaltningen anser att mål och åtgärder för rekreation och friluftsliv för bland annat vatten bör ingå i ett för staden gemensamt program.

Bilaga

Med miljömålen i fokus - hållbar användning av mark och vatten. Sammanfattning av delbetänkande av Miljövårdsberedningen (SOU 2014:50)

Länk <http://www.regeringen.se/sb/d/18519/a/242735>

Not: siffror inom parentes avser hänvisning till kapitel i betänkandet.